

OKUL YÖNETİCİLERİNİN KURUMLARINA MALİ KAYNAK SAĞLAMAK İÇİN GELİŞTİRDİKLERİ YÖNTEMLERİN İNCELENMESİ

Sezai KİRİK¹

Makale Bilgisi

Araştırma Makalesi

Makale Geçmişi:

Başvuru 24.03.2024

Kabul 24.06.2024

Anahtar Kelimeler:

Temel eğitim,
Finansal kaynak,
Okul yöneticisi,

Özet

Bu çalışmada temel eğitim düzeyinde görev yapan okul yöneticilerinin kurumlarına finansal kaynak sağlamak için geliştirdikleri yöntemlerin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili Körfez ilçesinde ilkökuller ve ortaokul seviyesinde görevli olan 10 okul müdürü ve 15 okul müdür yardımcısı olmak üzere toplam 25 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırma modeli olarak nitel araştırma desenlerinden olan durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmada veriler, dört sorudan oluşan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilerin analiz edilmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmış ve analizler tablolar halinde raporlaştırılmıştır. Raporlar oluşturulurken; görüşmeler sonucunda elde edilen veriler birer birer incelenerek, benzer olan yanıtlar kodlanarak temalar oluşturulmuştur. Araştırmada elde edilen bulgular doğrultusunda okul yöneticileri; kurumlarına finansal kaynak sağlamak için veli başlıları, kermes, okul gezisi, kantin payı, sponsor bulma, esnaf ziyaretleri ve sinema gibi çeşitli etkinliklerin yapıldığını belirtmişlerdir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre; okullara finansal kaynak sağlamak ile ilgili önerilere yer verilmiştir.

EXAMINATION OF THE METHODS DEVELOPED BY SCHOOL ADMINISTRATORS TO PROVIDE FINANCIAL RESOURCES TO THEIR INSTITUTIONS

Article Information

Research Article

Article History:

Received 24.03.2024

Accepted 24.06.2024

Keywords:

Basic education,
Financial resources,
School administrator,

Abstract

This research aims to examine the methods developed by school administrators working at the basic education level to provide financial resources to their institutions. The study group of the research consists of a total of 25 school administrators, including 10 school principals and 15 deputy principals, working at the primary and secondary school levels in the Körfez district of Kocaeli province in the 2022-2023 academic year. Case study design, one of the qualitative research methods, was used as the research model. In the study, data were collected with a semi-structured interview form consisting of four questions developed by the researchers. Content analysis method was used to analyze the data collected from the interviews and the analyzes were reported in tables. While creating reports; the data obtained as a result of the interviews were examined one by one, similar answers were brought together and themes were created with appropriate coding. In line with the findings of the research, school administrators; they stated that various activities such as parent donations, charity bazaars, school trips, canteen shares, finding sponsors, tradesmen visits and cinema were organized to provide financial resources to their institutions. According to the results obtained in the research; suggestions for providing financial resources to schools are included.

Kaynakça Gösterimi: Kirik, S. (2024). Okul yöneticilerinin kurumlarına mali kaynak sağlamak için geliştirdikleri yöntemlerin incelenmesi. *Eğitim Yönetimi & Politikaları Dergisi*, 5(1), 1-10.

¹ Öğretmen, MEB, sezai46sezai@gmail.com, 0009-0007-8600-8204

1. GİRİŞ

Eğitim, kişilerin ve devletlerin gelişmesinde çok önemli rolü olan, devletlerin ekonomik kalkınmasını etkileyen, toplumların sahip oldukları kültürel mirasları ve değerleri koruyarak gelişmesini sağlayan ve gelecek kuşaklara aktaran, vazgeçilemeyen ve önceliği değiştirilemeyen bir süreçtir (Başar, 2011). Toplumlar için oldukça önemli olan bu sürecin çok dikkatli bir şekilde ele alınıp incelenmesi ve sağlıklı bir şekilde yönetilmesi doğru olacaktır.

Türkiye’de eğitim Milli Eğitim Bakanlığı aracılığı ile 4+4+4 olmak üzere 12 yıl zorunlu eğitim olarak uygulanmaktadır. Türk Milli Eğitiminin genel amaçları arasında “Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, milli ve manevi değerleri benimseyip geliştiren, Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve davranış haline getirmiş yurttaşlar yetiştirmek.” yer almaktadır. Bu genel amaçların gerçekleştirilmesi için temel ilkeler belirlenmiştir (MEB, 1973). Temel ilkeler arasında yer alan eğitim hakkı, fırsat ve imkân eşitliği her bireyin eğitim almasını, eğitim alırken eşit imkânların sağlanabilmesi için gerekli önlemlerin alınmasını ifade eder.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 42. maddede eğitim hakkı ile ilgili gerekli önlemler “ Kimsenin eğitim hakkından yoksun bırakılmayacağı, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu, devlet okullarında parasızdır” ibaresi ile hüküm altına alınmıştır. Türkiye’deki devlet okullarında bireyler için eğitimin parasız olarak hizmet vermesi, eğitim için ana finansman kaynağının devletin kendisi olduğunu belirtir niteliktedir. Eğitim amaçlarına ulaşılması için kaynakların kullanılması eğitim finansmanı oluşturmaktadır (Karakul, 2014). Devlet okullarının finansmanı; genel bütçeden ayrılan pay, İl Özel İdaresinden ayrılan pay, yerel yönetimler tarafından ayrılan pay, hayırsever kişi ve kurumlardan, okulun fiziki kaynak gelirlerinden karşılanmaktadır.

Okulların finansman kaynağı birkaç alandan sağlandığı gibi okulların giderleri de birden çok kaleme olabilmektedir. Okulların giderleri; temizlik personeli gideri, donanım gideri, kırtasiye ve ofis giderleri, temizlik malzemesi gideri, elektronik cihaz ve yazılım gideri, çevre düzenleme gideri, bakım onarım gideri ve yoksul öğrencilere yardım gideri olarak sıralanmaktadır. Giderlerin fazla olması okulun finansman kaynaklarından karşılanamadığında gelir gider dengesizliğine yol açacaktır. Bursalıoğlu (1999) okul yönetimi, okulun amacı için insani ve madde kaynaklarını verimli kullanarak görevini yerine getirmiş olur ifadesini kullanmıştır. Okul yöneticileri, okulların finansman gelirleri okulun giderlerini karşılayacak düzeyde olmaması durumunda okula finansman kaynağı bulmaya yönelmektedir.

Araştırma konusuna paralel olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, ekonomik anlamda kalkınmanın hızlı ilerlediği toplumlarda, yönetim süreçlerinin düzenli ve sağlıklı ilerleme gösterdiği buna bağlı olarak eğitim sistemlerinin geliştiği söylenebilir. Bu bağlamda gelişmiş ülkelerde eğitim sisteminin daha hızlı ilerlemesi bekleniyorsa normalinden daha fazla finansal kaynak sağlanması gerekmektedir (Gürel ve Sarışık, 2022). Çünkü eğitim bir ülkede diğer alanlara göre en fazla finansal yatırım yapılması gereken alanlardan birisidir denebilir. Bir devlet için geleceğe yapılacak en güzel yatırımın eğitim alanına yapılan yatırım olduğu söylenebilir. Ülkelerin gelişmesi ve kalkınması bununla birlikte toplumun sağlıklı bir şekilde eğitim alması bu yatırımın ürünüdür (Ada ve Küçükali, 2011). Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler öncelikli ihtiyaçlarını ve bunlara ayıracakları ödenekleri planlarken eğitim alanını hep öncelikli olarak düşünmelidirler (Meriç, 1998). Çünkü eğitim alanı bu ülkeler için önceliklerin başında gelmektedir. Eğitim alanına yeteri kadar ödenek ayrılmaması bu ülkelerin gelişmesinde ve ilerlemesinde sorunlar yaşamasına neden olabilir. Türkiye’de eğitim finansmanının büyük ölçüde devlet tarafından karşılandığı bilinmektedir. Ülke genelinde eğitim verilen bütün kademelere devlet tarafından kaynak aktarıldığı ancak bu kaynakların yetersiz olduğu söylenmektedir (Gürel ve Sarışık, 2022). Topluma, verilen zorunlu eğitimin “ücretsiz” bir şekilde sağlandığı aktarılsa da mevcut devlet okullarında verilen eğitimin dışardan mali destekler ile devam ettirildiği söylenmektedir (Güvence, 2008). Bu destekler, öğrencilerin adına velilerinin yapmış oldukları bağışlar, sivil toplum kuruluşlarından ve hayırseverlerden alınan özel bağışlar olarak adlandırılabilir. Devletin okullar için aktardıkları kaynaklar ise genel devlet bütçesinden eğitim için ayrılan pay, il özel idaresinden ayrılan pay ve köylerdeki muhtarlık bütçesi gibi kaynaklardan oluşmaktadır.

Okulların finansman kaynağı ile ilgili alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde genellikle finans kaynaklarının yetersiz olduğu belirtilmiştir (Gürbüz, Dağışan ve Canpolat, 2022; Çetin, 2019; Çevik, 2019; Toker Gökçe ve Uslu, 2018; Kayıkçı ve Akan, 2014; Çınkır, 2010; Yamaç, 2010; Korkmaz, 2005). Ayrıca yapılan çalışmaların çoğunda okul yöneticilerinin ek kaynak bulmak için geliştirdikleri yöntemlerden ziyade kaynak yoksunluğunun eğitime ve eğitim ile ilgili diğer unsurlara etkisi üzerinde durulmuştur (Gürel ve Sarışık, 2022;

Can, 2022; Özer, Demirtaş ve Ateş, 2015). Bu araştırma ilkökul ve ortaokulda görev yapan okul yöneticilerinin okul bütçesinin yeterliği konusundaki görüşleri ile alternatif kaynak oluşturmada yaşadıkları zorluklar ve geliştirdikleri yöntemleri ortaya çıkaracağı, bu uygulamaların diğer ilkökul ve ortaokullarda görev yapan okul yöneticilerine örnek teşkil edeceği için önemlidir. Ayrıca bundan sonra yapılacak araştırmalar için araştırmacılara rehberlik edebileceği için önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın amacı Kocaeli İli Körfez İlçesinde görev yapan ilkökul ve ortaokul okul yöneticilerinin okul bütçesinin yeterliği konusundaki görüşleri ile alternatif kaynak oluşturmada yaşadıkları zorluklar ve geliştirdikleri yöntemlerin neler olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıda verilen sorulara cevap aranmıştır.

1. Okul yöneticilerinin, okullarda finansal ihtiyaç gerektiren durumlara ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Okul yöneticilerinin okullara finansman sağlamada geliştirdikleri uygulamalar nelerdir?
3. Okul yöneticilerinin okullara finansal kaynak bulmada yaşadıkları zorluklar nelerdir?
4. Okul yöneticilerinin okullarda ihtiyaç duyulan finansal kaynağı bulmaya yönelik önerileri nelerdir?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi çeşidi olan durum çalışması deseni araştırma modeli olarak tercih edilmiştir. Durum çalışması, bir olayın derinlemesine ele alındığı, verilerin sistemli bir şekilde toplandığı ve olayın geçtiği gerçek ortamda neler olduğunun incelendiği yöntem çeşitlerinden biridir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Mevcut araştırmada bu yöntem kullanılarak, okullarda ihtiyaç duyulan finansal kaynakları derinlemesine ele almak ve okul yöneticilerinin bu konu ile ilgili görüşlerini sunmak amaçlanmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmada verilerin toplandığı çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kocaeli ili Körfez İlçesinde ilkökul ve ortaokul seviyesinde görev yapan 10 okul müdürü ve 15 okul müdür yardımcısı oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan yöneticilerin belirlenmesinde ilçede görev yapan yöneticilerin sayısı dikkate alınmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler yüz yüze ve on beş dakikalık süre ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan okul yöneticileri gönüllü olarak seçilmiştir. Okul yöneticilerinin kişisel özelliklerinin yer aldığı bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Kişisel Özelliklerine Ait Veriler

Görevi	Cinsiyet			Öğrenim Durumu			Kıdem Yılı		
	Değişken	N	%	Değişken	N	%	Değişken	N	%
Okul Müdürü	Kadın	2	20	Lisans	7	70	1-5 yıl arası	1	10
							6-10 yıl arası	2	20
	Erkek	8	80	Yüksek Lisans	3	30	11-20 yıl arası	5	50
							21 yıl ve üzeri	2	20
Okul Müdür Yardımcısı	Kadın	4	26.6	Lisans	11	73.4	1-5 yıl arası	6	40
							6-10 yıl arası	4	26.6
	Erkek	11	73.4	Yüksek Lisans	4	26.6	11-20 yıl arası	4	26.6
							21 yıl ve üzeri	1	6.8

Tablo 1’de araştırma verilerinin toplandığı çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerine ait veriler incelendiğinde; okul müdürlerinin 8’i (%80) ve okul müdür yardımcılarının 11’i (%73.4) erkek okul yöneticileridir. Öğrenim durumu değişkeni incelendiğinde okul müdürlerinin 7’si (%70) lisans mezunu iken okul müdür yardımcılarının 11’inin (%73.4) lisans mezunu olduğu görülmüştür. Son olarak yöneticilerin kıdem yılı

değişkeni incelendiğinde okul müdürlerinin yarısı (%50) 11-20 yıl arası yöneticilik kıdemine sahipken okul müdür yardımcılarında ise 6 kişi (%40) 1-5 yıl arası kıdeme sahip olduğu görülmüştür.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada okul yöneticilerinin görüşlerine göre okullarda ihtiyaç duyulan finans kaynaklarının temin edilmesini derinlemesine incelemek amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu araştırmacılar tarafından hazırlanmış ve görüşme sorularının uygunluğu için uzman görüşüne (n=2) başvurulmuştur. Uzman görüşleri ışığında görüşme sorularına son şekli verilerek uygulanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, herhangi bir konu hakkında belli konu başlıkları ya da sorunlarla ilgili önceden planlaması yapılan bir görüşme türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu uygulama katılımcıların gönüllülük esasına göre tespiti sonrası uygun zaman ve yer planlanarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler on beş dakikalık sürelerde gerçekleştirilmiştir. 25 okul yöneticisi ile görüşmeler yapılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada görüşmeler sonucu elde edilen verilerin çözümlenmesi için tercih edilen yöntem içerik analizi yöntemidir. Bu analiz yönteminin tercih edilmesinin nedeni, görüşmeler sonucunda toplanan verilerin daha önceden belirlenen temalara göre yorumlanması ve raporlaştırılması ile ilgilidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Elde edilen verilerin içerik analizi yapılırken okul yöneticilerinin her bir soruya ilişkin görüşlerinden kodlar oluşturulmuş, kodlardan da temalar oluşturulmuştur. İçerik analizi 4 aşamada tamamlanmıştır. Verilerin kodlanmasında sorulara verilen cevaplar, kavramsal olarak anlamlı bölümlere ayrılmıştır, bu bölümler bir cümle şeklinde ifade edilmiştir. Tüm veriler kodlandıktan sonra benzer anlamlara sahip veriler bir araya getirilmiştir. İkinci aşamada kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Üçüncü aşamada veriler, aynı kod veya aynı tema altında düzenlenmiş ve dördüncü aşamada elde edilen veriler yorumlanmıştır. Veri analizi sonucunda elde edilen veriler bulgular kısmında tablolar şeklinde gösterilmiştir. Görüşme verileri analiz edilip rapor haline getirilirken okul yöneticilerine Y1, Y2, Y3...Y25 şeklinde kod isimler verilmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Veriler

Araştırmanın birinci alt problemi çerçevesinde okul yöneticilerine yönetilen “Okul yöneticilerinin, okullarda finansal ihtiyaç gerektiren durumlara ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar irdelenmiş ve ulaşılan bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Okul Yöneticilerinin, Okullarda Finansal İhtiyaç Gerektiren Durumlara İlişkin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f	%
Finansal Kaynak Gerektiren İhtiyaçlar	Temizlik Malzemeleri	Hijyen ürünleri (tuvalet kağıdı vs.)	25	100
	Bakım ve Onarım İşleri	Boya, kapı kolu, cam, pano, priz, elektrik ve su sisteminin bakımı ve işçilikleri	20	80
	Kırtasiye Malzemeleri	İdari kırtasiye malzemeleri (zımba, bant vs.)	18	72
	Bilişim Malzemeleri	Bilgisayar sarf malzemeleri (yazıcı vs.)	16	64
	Sınıf Araçları	Sınıf araç gereçleri (sıra vs.)	14	56
	Ödül ve Hediye Giderleri	Öğretmenler günü giderleri, öğrencileri motive etmek için alınan hediyeler	10	40

Tablo 2’de araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin okullardaki finansal kaynak gerektiren ihtiyaçlara yönelik görüşleri incelendiğinde, katılımcıların tamamının temizlik malzemelerini finansal kaynak gerektiren ihtiyaç olarak belirttiği görülmüştür. Diğer ihtiyaçların sırayla; katılımcıların %80’i (n=20) bakım ve onarım işleri, %72’si (n=18) kırtasiye malzemeleri, %64’ü (n=16) bilişim malzemeleri, %56’sı (n=14) sınıf araçları ve %40’ı (n=10) ödül ve hediye giderleri olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan okul yöneticilerinin cevaplarından alınan birebir örnekler aşağıda belirtilmiştir.

Y₅: “Okullarda genel olarak finansal kaynak temizlik işlerine ayrılıyor. Temizlik malzemeleri ve yardımcı personele aktarılan kaynak, okul bütçesinin büyük bir bölümünü kapatıyor.”

Y₁₃: “ Okullarda özellikle yaz aylarında yani tatil dönemlerinde bakım ve onarım işleri yapılmaktadır. Boya işlemleri bunların başında gelir. Boya işine büyük bir kaynak ayırmak gerekmektedir. Bazen boyayı milli eğitimden temin etsek bile boya işçiliği de ayrı bir kaynak gerektiren durumdur.”

Y₁₉: “Fotokopi işlemleri başlı başına finansal kaynak gerektiren bir durumdur. Çünkü sürekli devamı olan bir giderdir. Belirli dönemlerde değil neredeyse aylık olarak hem kağıt hem de toner ihtiyacı doğmaktadır. Sponsor bulunmadığı durumlarda finansal olarak okullarda çok büyük bir yüküdür.”

Y₉: “Sınıf araç ve gereçlerinin yanında idari odalarda kullanılan bilgisayarlar, yazıcılar, kameralar sürekli bakım gerektirmektedir. Törenlerde kullanılan ses düzenekleri, mikrofonlar okullar için kaynak gerektiren ihtiyaçlardır. Yine bunların yanında laboratuvarlardaki malzemelerin temin edilmesi oldukça fazla kaynak gerektirmektedir.”

Y₂₂: “Okullarda bakım/onarım, kırtasiye, temizlik gibi giderlerin yanında öğrencilerin motivasyonlarını artırmak için yapılan yarışmalardan, sınavlardan sonra verilen hediyeler, öğretmenler günü kutlamaları gibi organizasyon giderlerine de ciddi bir finansal kaynak gerekmektedir.”

3.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Veriler

Araştırmanın ikinci alt problemi çerçevesinde okul yöneticilerine yönetilen “Okul yöneticilerinin okullara finansman sağlamada geliştirdikleri uygulamalar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar irdelenmiş ve ulaşılan bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Okul Yöneticilerinin Okullara Finansman Sağlamada Geliştirdikleri Uygulamalar

Tema	Alt Tema	Kodlar	f	%
Finansman Sağlamada Geliştirilen Uygulamalar	Veli Bağışları	Kayıt ücretleri, bağışlar vs.	22	88
	Okulun Sosyal Çevresi	Belediyeler, hayırseverler, sivil toplum kuruluşlarından alınan kaynaklar	19	76
	Kantin Geliri	Kantin kirası	15	60
	Kermes, Gezi, Etkinlik	Etkinlik geliri	12	48
	Üst Yönetim Ödenekleri	İl ve İlçe MEM tarafından aktarılan ödenekler	12	48

Tablo 3’te araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin okullara finansal kaynak sağlamaya yönelik geliştirdikleri durumlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, katılımcıların %88’i (n=22) veli bağışlarının en önemli kaynak olduğunu belirtmişlerdir. Diğer görüşlerin sırayla; katılımcıların %76’sı (n=19) okulun sosyal çevresi, %60’ı (n=15) kantin geliri, %48’i (n=12) kermes, gezi, etkinlikler ve üst yönetim ödenekleri şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan okul yöneticilerinin cevaplarından alınan birebir örnekler aşağıda belirtilmiştir.

Y₄: “ Okullara sene başında kayıt zamanında yapılan bağışlar okul aile birliklerinin kaynak anlamında büyük bölümünü oluşturmaktadır. Yine dönem içerisinde velilerden gelen bağışlar okul ihtiyaçlarını gidermek için kullanılmaktadır. Bunun yanında kantin gelirleri de okul aile birliklerinin düzenli gelirlerini oluşturmaktadır.”

Y₈: “Okul aile birliğinin düzenlediği etkinlikler (kermesler, önemli günler, geziler, sinema, tiyatro vs.), hayırseverlerin yapmış oldukları yardımlar, belediyeler, sivil toplum kuruluşları bunun yanında il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin aktardıkları ödenekler okullara finansal olarak kaynak sağlamaktadır.”

Y₂₃: “Okulun küçük ihtiyaçlarının giderilmesinde okul aile birliklerinin ödenekleri kullanılırken, büyük ve sabit giderleri (elektrik, su, doğal gaz vs.) il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından karşılanmaktadır.”

3.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Veriler

Araştırmanın üçüncü alt problemi çerçevesinde okul yöneticilerine yönetilen “Okul yöneticilerinin okullara finansal kaynak bulmada yaşadıkları zorluklar nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar irdelenmiş ve ulaşılan bulgular Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Okul Yöneticilerinin Okullara Finansal Kaynak Bulmada Yaşadıkları Zorluklar

Tema	Alt Tema	Kodlar	f	%
Finansal Kaynak Bulmada Yaşanan Zorluklar	Velilerin Yaklaşımı	Olumsuz tavır	21	84
	Okulun Sosyal Çevresi	Dezavantajlı okul bölgesi	16	64
	Yasa/Kanun Engeli	Para ile ilgili mevzuatların okul idaresinin para toplamasına engel olması	13	52

Şikâyet Edilme Endişesi	Okul idaresinin para konusunda şikâyet edilmekten çekinilmesi	4	16
-------------------------	---	---	----

Tablo 4'te araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin okullara finansal kaynak bulmada yaşadıkları zorluklara yönelik görüşleri incelendiğinde, katılımcıların %84'ü (n=21) velilerin yaklaşımı olduğunu belirtmişlerdir. Diğer görüşler sırasıyla; katılımcıların %64'ü (n=16) okulun sosyal çevresi, %52'si (n=13) yasa ve kanunların engeli ile ve %16'sı (n=4) şikâyet edilmekten endişe etmek şeklinde olduğunu belirtmişlerdir. Görüşmeye katılan okul yöneticilerinin cevaplarından alınan birebir örnekler aşağıda belirtilmiştir.

Y₃: “Velilerin okula para verme konusunda bir önyargıları olduğunu düşünüyorum. En önemli sıkıntı buradan kaynaklanıyor. Bazı veliler para verirken bazı velilerin vermemesi bir haksızlığa neden oluyor. Bu durumda okul idaresi çok zor durumlar ile karşı karşıya kalabiliyor.”

Y₁₆: “Bazı okullarda ailelerin sosyoekonomik durumlarının iyi olmaması sorun olabiliyor. Mesela okul idaresi bir etkinlik yapmak istiyor ya da sınıfın herhangi bir ihtiyacını karşılamak için velilerden para istediğinde geri dönüşün az olması hem yapılacak etkinliği etkiliyor hem de ihtiyacın karşılanmasında idareyi çok zor duruma düşürüyor. Tabi bu durumdan en çok etkilenen öğrenciler oluyor.”

Y₁₉: “Genellikle okulların açılacağı zamanlarda yetkililerin basın üzerinden yaptıkları açıklamalar velileri çok etkiliyor. Kayıt parası verilmemesi, aidat toplanmaması, bu konuda yasal düzenlemelerin olduğunun vurgulanması velilerin elini güçlendirirken okul idarelerini zora sokuyor. Aslında yasak bir düzenleme ile çözülebilecek sorunların daha da çıkmaza girmesi yani veli ile okul idaresinin karşı karşıya bırakılması sıkıntıları artırıyor.”

Y₂₄: “Daha önceleri kullanılan alo 147 veli şikâyet hattı, şimdi ise CİMER başvurusu gibi platformların olması özellikle para konusunda velilerin yaklaşımlarını etkiliyor. Mesela kaynak kitap alımlarında, ya da kayıt parası talep edilmesinde okul idaresi şikâyet ediliyor. Bu nedenle yöneticiler şikâyet edilme endişesi yaşadığı için velilerden herhangi bir başlık altında para isteyemiyor.”

3.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Veriler

Araştırmanın dördüncü alt problemi çerçevesinde okul yöneticilerine yönelen “Okul yöneticilerinin okullarda ihtiyaç duyulan finansal kaynağı bulmaya yönelik önerileri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar irdelenmiş ve ulaşılan bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Okul Yöneticilerinin Okullarda İhtiyaç Duyulan Finansal Kaynağı Bulmaya Yönelik Önerileri

Tema	Alt Tema	Kodlar	f	%
Finansal Kaynak Bulmaya Yönelik Öneriler	Velilerin Bakışı	Okula Velilerin okulların ihtiyaçlarına ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik bakış açılarının değiştirilmesi	19	76
	Okul Çalışmaları	Okul aile birliklerinin daha etkili çalışmalar ve etkinlikler yaparak kaynak sağlama, bunu yaparken velilerin sürece dahil edilmesi	13	52
	Sosyal İlişkileri	Çevre Belediye, muhtarlık, hayırsever bağışları, sponsorlar, sivil toplum kuruluşları ile çalışmalar yapılması	11	44
	Üst Yönetim	Milli Eğitim Bakanlığı tarafından okullara düzenli olarak ödenek gönderilmesi	8	32

Tablo 5'te araştırmanın çalışma grubunu oluşturan okul yöneticilerinin okullara finansal kaynak bulmaya yönelik önerileri incelendiğinde, katılımcıların %76'sı (n=19) velilerin okula bakış açılarının değişmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Diğer görüşler sırasıyla; katılımcıların %52'si (n=13) okul çalışmaları, %44'ü (n=11) sosyal çevre ilişkileri ile ve %32'si (n=8) üst yönetim şeklinde olduğunu belirtmişleridir. Görüşmeye katılan okul yöneticilerinin cevaplarından alınan birebir örnekler aşağıda belirtilmiştir.

Y₇: “ Veliler ile okul idarecilerinin arasında yaşanan çoğunlukla hoş olmayan durumun ortadan kaldırılması gerekmektedir. Bu nedenle velilerin okullara bakış açılarının değişmesi gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca Bakanlığın göndermiş olduğu ödenekler olsa da bu ödenekleri ihtiyaçlar doğrultusunda göndermesi gerektiğini düşünüyorum .”

Y₂₄: “Bakıldığında eğitimcilerin işinin eğitim ve öğretim olması gerekirken okul idarecilerinin zamanın büyük bir kısmının para bulma, bağış arama gibi hoş olmayan bir durumla geçirildiği görülmektedir. Mevcut durumda okullarda para işlerini okul aile birliklerinin yaptığı görülsede işleyişte öyle olmadığı bilinmektedir. Bu nedenle Türkiye’deki bütün okulların mevcut çevresel şartları ve öğrenci sayıları dikkate alınarak bir bütçesinin olması gerektiğini düşünüyorum.”

Y₁₇: “Okulların kayıt esnasında para alması serbest olabilir. Bununla birlikte okul aile birliklerinin düzenli olarak etkinlikler düzenleyerek diğer velileri de sürece dahil etmeleri önemlidir. Bu şekilde çalışmaların yürütülmesi okul idaresini rahatlatacağı gibi verilen eğitimin de kalitesinin artacağı aşikardır.”

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmada birinci soru olarak okul yöneticilerine yöneltilen “Okul yöneticilerinin, okullarda finansal ihtiyaç gerektiren durumlara ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşmelerden, temizlik malzemeleri, bakım ve onarım işlemleri, kırtasiye malzemeleri, bilişim malzemeleri, sınıf araç ve gereçleri ile ödül harcamaları alt temalarına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan okul yöneticileri en çok finansal ihtiyaç gerektiren durum olarak temizlik malzemeleri olduğunu belirtmişlerdir. Bunun nedeninin okulların her zaman temiz olması gerektiği ancak ödeneklerin ve bağışların belirli zamanlarda yapılamaması olduğu söylenebilir (Gürel ve Sarışık, 2022). Altuntaş (2005) okulların finansal ihtiyaçlarının karşılanması konulu araştırmasında okul yöneticilerinin mali kaynak olarak ihtiyaç duydukları en önemli konular olarak temizlik malzemeleri ve bakım onarım işleri olduğunu belirtmiştir. Yine sınıfların ve öğrencilerin sayılarının fazla olması temizlik ihtiyacı maliyetinin artmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda büyük okullarda temizlik için gereken finansal ihtiyacın daha fazla olduğu söylenebilir. Yine büyük okullarda diğer okullara göre bakım ve onarım ihtiyaçlarının fazla olduğu söylenebilir. Boya, boya malzemeleri ve boya işçilikleri, kapı, pencere, cam tamirleri, su ve elektrik tesisatlarının bakımı, yangın tüplerinin bakımı ve değişimi düşünüldüğünde okullar bakım ve onarım işleri için büyük tutarda finansal kaynağa ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Yine okullarda öğrencilerin motivasyonları ve başarılarını artırmak için yapılan etkinlikler ve yarışmalar sonucunda verilen hediyelerin maliyeti ile öğretmenlerin fotokopi, çay, kahve ve öğretmenler günü etkinlikleri için ihtiyaç duyulan finansal kaynakların okullar için yük olduğu söylenebilir. Bununla birlikte Yolcu (2007) yapmış olduğu çalışmada, okul yöneticilerinin görevlerini yaparken karşı karşıya kaldıkları en önemli sorunların başında okul bütçesinin yetersiz olduğu ve buna karşılık olarak yöneticilerin sürekli finansman aradıkları olmuştur. Literatürdeki bu çalışmaların sonuçlarının araştırmanın sonucu ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırmada ikinci soru olarak okul yöneticilerine yöneltilen “Okul yöneticilerinin okullara finansman sağlamada geliştirdikleri uygulamalar nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşmelerden ulaşılan sonuçlar, veli bağışları, okulun sosyal çevresi, kantin geliri, kermes, gezi ve etkinlik ile üst yönetim etkinlikleri alt temalarına ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan okul yöneticileri ihtiyaç duyulan finans geliri sağlamak için en çok veli bağışlarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde okullarda üst yönetimlerden gelen ödeneklerin dışında ihtiyaç duyulan finansal kaynağın okul aile birlikleri aracılığıyla veli bağışlarından, okulun sosyal çevresini oluşturan sivil toplum kuruluşlarından ve hayırseverlerden karşıladıkları söylenebilir (Gürel ve Sarışık, 2022). Bununla birlikte okul kantinlerinin kira gelirlerinin okullar için önemi de kaçınılmazdır. Okullarda yapılan etkinliklere örnek olarak gezi, kitap satımı, kermes, sinema, sihirbaz gösterisi, yazar imza günü, 3d sinevizyon gösterisi, tiyatro etkinlikleri, çömlek yapımı, yılsonu etkinlikleri, okuma bayramı, mezuniyet gecesi gibi etkinlikler gösterilebilir. Bu tür etkinlikler okullarda belirli aralıklar ile düzenlenmekte ve bu etkinliklerden veliler aracılığıyla finansal kaynak temin edilmektedir. Okul yöneticileri bu etkinlikleri yapmakta her ne kadar isteksiz olsa da okullardaki giderilmesi gereken ihtiyaçları karşılamak için yapmak zorunda kalmaktadır. Bu durumun eğitim öğretimi olumsuz etkilediğini ve kendilerinin rahatsız olduklarını belirtmişlerdir (Gürel ve Sarışık, 2022). Yolcu (2007) çalışmada, okul yöneticilerinin okulun ihtiyaçlarını karşılamak üzere velilerden finansal kaynak sağlamak zorunda olduğu için veliler ile karşı karşıya geldikleri, rahatsız oldukları durumlarla karşılaşabildikleri sonucuna ulaşmıştır. Bununla birlikte Açıl ve Yıldırım (2018) okul yöneticilerinin finansal kaynak temin etmeleri ve yaşadıkları sorunları incelediği araştırmalarında, okul bahçesinin çeşitli etkinliklere kiralanmasında ve okul aile birliklerinin düzenlediği etkinliklerden gelen kaynaklar ile ihtiyaçların karşılandığını belirtmişlerdir. Gökçe ve Uslu (2018) araştırmalarında, okulların gelir kaynaklarının velilerden alınan bağışlar ve düzenlenen çeşitli

etkinlikler olduğunu belirtmişlerdir. Belirtilen araştırmaların sonuçlarının mevcut araştırma sonucu ile örtüştüğü görülmektedir.

Araştırmada üçüncü soru olarak okul yöneticilerine yöneltilen “Okul yöneticilerinin okullara finansal kaynak bulmada yaşadıkları zorluklar nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşmelerden ulaşılan sonuçlar, velilerin yaklaşımı, okulun sosyal çevresi, yasa engeli ve şikayet edilmekten endişe duyma alt temalarına ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre okulların finansal kaynağa ihtiyaç duydukları bunun nedenin ise gelen ödeneklerin yetersiz olduğu söylenebilir. Bu durumun okul yöneticilerini kaynak bulma arayışına yönlendirdiği bu arayışın ise yöneticilerin durumdan rahatsız olmalarına neden olduğu belirtilmiştir (Gökçe ve Uslu, 2018). Yine Gürel ve Sarışık (2022) okullarda mali ihtiyaçların araştırılması konulu çalışmalarında, okul yöneticilerinin sürekli veliler ile karşı karşıya kaldıkları, bazı velilerin yöneticileri şikayet etme gibi tehditlerde bulunmaları bu durumun ise yöneticileri huzursuz ettiklerini belirtmişlerdir. Hoşgörür ve Aslan (2014) ise çalışmalarında okulların finans kaynaklarının yetersiz olduğunu ve bu durumun okul yöneticilerini rahatsız ettiğini belirtmişlerdir. Bu rahatsızlığın nedeni olarak araştırma sonucunda belirtilen, yöneticilerin kendi görevleri dışında finans kaynağı aramak olduğu gösterilebilir. Bahsedilen çalışmaların sonuçlarının araştırma sonucuyla örtüştüğü görülmektedir.

Araştırmada dördüncü soru olarak okul yöneticilerine yöneltilen “Okul yöneticilerinin okullarda ihtiyaç duyulan finansal kaynağı bulmaya yönelik önerileri nelerdir?” sorusuna ilişkin görüşmelerden ulaşılan sonuçlar, velilerin okula bakışının değişmesi, okul çalışmaları, sosyal çevre ile olan ilişkiler ve üst yönetimlerden gelen destekler alt temalarına ulaşılmıştır. Bu sonuç bağlamında velilerin okula bakış açılarının olumlu yönde değişmesi gerektiği söylenebilir. Bunun nedenin ise okul yöneticilerinin sürekli veliler ile iletişim halinde olduğu ve okulda düzenlenen bütün etkinliklerin direkt olarak velileri etkilediği gösterilebilir (Gürel ve Sarışık, 2022). Bununla birlikte okul aile birliklerinin düzenli olarak toplantılar yaparak velileri bilgilendirmeleri ve motivasyon çalışmaları yapmaları gerekmektedir. Bu durumda okul aile birliği üyelerinin seçilmesinde daha dikkatli olunması gerektiği, okulu temsil edebilecek kişilerin seçilmesi gerektiği önemi ortaya çıkmaktadır. Yine okul yöneticilerin okulun sosyal çevresi ile gerek belediyeler gerekse sivil toplum kuruluşları olsun ilişkilerinin iyi olması gerekmektedir. Yine araştırmaya katılan yöneticilerin bir kısmının belirttiği gibi üst yönetimlerden gelen ödeneklerin daha düzenli olması ve sosyal ihtiyaçlara göre yapılması gerektiği belirtilmiştir. Yani okulun bulunduğu çevre, okulun fiziki şartları ve öğrenci sayısının göz önünde bulundurulması önemli olacaktır.

Araştırma sonuçlarından hareketle şu öneriler getirilebilir;

4.1. Araştırma Sonuçlarına Yönelik Öneriler

- Okullarda ihtiyaç duyulan temizlik malzemeleri, bakım ve onarım işleri ve kırtasiye giderleri için bağlı bulunan İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri tarafından düzenli olarak ödenek aktarımı sağlanabilir.
- Velilerin okula katkı sağlamasının kolaylaşacağı yasal düzenlemeler yapılabilir.
- Okul ihtiyaçlarının ve bu ihtiyaçların giderilmesi konularında velilere bilgilendirme toplantıları düzenlenebilir.
- Sivil toplum kuruluşları, meslek odaları ve yakın çevrede bulunan sanayi kuruluşlarından okula hem aynı hem nakdi yardım yapma konusunda yardım isteğinde bulunulabilir.

4.2. Gelecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Bu araştırma için uygulanan dört sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu genişletilerek, daha farklı alanların incelenmesi sağlanabilir.
- Araştırma sonucunda okullarda finansal kaynakların yetersiz olduğu belirlenmiştir. Bu durumun araştırılması için farklı çalışmalar yapılabilir.
- Mevcut araştırmanın çalışma grubunu sadece okul yöneticileri oluşturmaktadır. Çalışma grubuna velilerin ve ilçe milli eğitim yöneticilerinin de katılacağı bir çalışma grubu ile yeni araştırmalar yapılabilir.

Yayın Etiđi Beyanı ve Etik Kurul İzin Bilgileri

Bu araştırmanın planlanması, planlanan çalışmanın uygulanması, bu çalışma ile ilgili verilerin toplanması, bu verilerin analizi ile ilgili tüm süreçte bilimsel araştırma ve etik yönergesinde yer alan tüm kurallara uyulmuştur. Bu araştırmanın yazım sürecinde etik kurallara uyulmuş ve bu araştırma herhangi başka bir akademik yayın ortamında değerlendirilmek üzere gönderilmemiştir. Araştırma için Kocaeli Üniversitesi Rektörlüđü Sosyal ve Beřeri Bilimler Etik Kurulu'ndan 14/12/2023 tarih ve 2023/14 nolu toplantısı ile 14/12/2023 tarih ve 516760 sayılı Etik Kurul İzni alınmıştır.

KAYNAKLAR

- Açıl, Y. ve Yıldırım, A. (2018). Ortaokulların finansman kaynakları ve yönetiminde yaşanan sorunlara ilişkin yönetici görüşleri. *International Human Science Research Congress*, 1(4), 2-10.
- Ada, Ş. ve Küçükali, R. (2011). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (2. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Altuntaş, Y. S. (2005). *İlköğretim okullarının finansman ihtiyaçlarını karşılama düzeyleri* (Yüksek Lisans Tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Başar, H. (2001). *Sınıf yönetimi*. Pegem Yayıncılık.
- Bursalıoğlu, Z. (1999). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranışı*. Pegem Yayıncılık.
- Can, E. (2022). Okul yönetiminin sorunları. Okul müdürlerinin değerlendirmeleri. *Yaşadıkça Eğitim*, 36(2), 402-433.
- Çetin, Ş. (2019). Okul müdürlerinin karşılaştığı sorunlar: Nitel bir inceleme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1637-1648.
- Çevik, M. S. (2019). Main problems in the school administration and solutions proposed: A qualitative study. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 25(3), 509-568.
- Çınkır, Ş. (2010). İlköğretim okulu müdürlerinin sorunları: Sorun kaynakları ve destek stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 1027-1036.
- Gürbüz, B., Dağaşan, A. ve Canpolat, B. (2022). Eğitim yöneticilerinin okul yönetiminde karşılaştıkları finansal sorunlar. *Ases International Journal of Education Science*, 2(1), 76-93.
- Gürel, M. ve Sarışık, S. (2022). Ortaokullarda maddi ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların giderilme yollarının okul yöneticilerinin görüşlerine göre incelenmesi. *Eğitim Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 3(1), 12-21.
- Güvence, S. (2008). *Küreselleşen Dünya'da kalkınma sürecinde AB'deki ve Türkiye'deki eğitim finansmanının karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Hoşgörür, V. ve Arslan, İ. (2014). Okul örgütünün finansal kaynaklarının yönetimi sorunu. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 91-102.
- Karakul, A. K. (2014). İran ve Türkiye'de eğitim finansmanının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 67-87.
- Kayıkcı, G. ve Akan, D. (2014). İlköğretim kurumlarının mali kaynak sorunları ve okul müdürlerinin çözüm uygulamaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 237-255.
- Korkmaz, İ. (2005). İlköğretim okullarının karşılaştıkları finansman sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 429-434.
- MEB. (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Resmi Gazete
- Meriç, M. (1998). Türkiye'de yükseköğretimde finansman sorunu. *D.E.Ü.İ.İ.B.F. Dergisi*, 149, 49-66.
- Özer, N., Demirtaş, H. ve Ateş, F. (2015). Okulların mali durumlarına ve bütçe yönetiminde yaşanan sorunlara ilişkin müdür görüşleri. *E-International Journal of Educational Research*, 6(1), 17-39.
- Toker Gökçe, A. ve Uslu, Ö. F. (2018). İlkokullarda okul müdürlerinin mali kaynak gerektiren ihtiyaçları karşılama yolları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 315-334.
- Yamaç, U. (2010). *İlköğretim okullarının finans kaynakları* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yolcu, H. (2007). *Türkiye'de ilköğretim finansmanının değerlendirilmesi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.